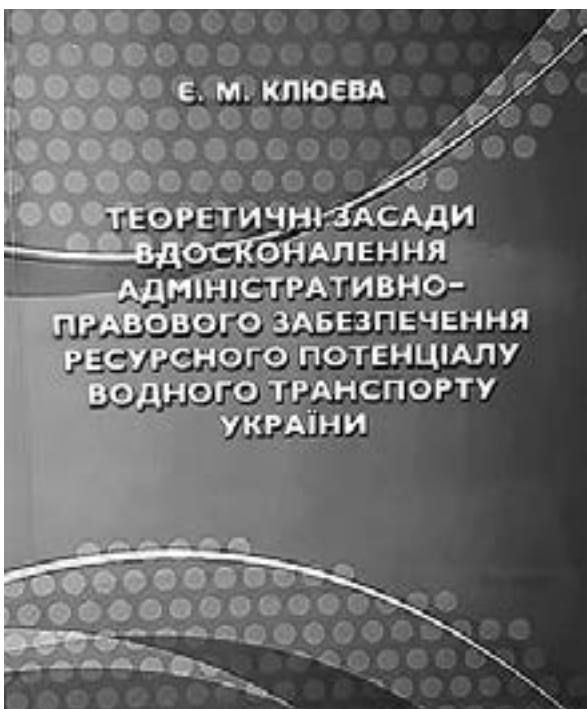

РЕЦЕНЗІЯ

На монографію Ключової Є.М. «Теоретичні засади вдосконалення адміністративно-правового забезпечення ресурсного потенціалу водного транспорту України»¹

ЮЛДАШЕВ О.Х. - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедрою господарського права МАУП

СМУРИГІН Є.О. - начальник відділу взаємодії з установами з питань діяльності казенного підприємства «Морська пошуково-рятувальна служба»

його адміністративно-правового забезпечення, зокрема, характеристика нормативної моделі розвитку ресурсного потенціалу водного транспорту. Наводиться понятійний та теоретико-методологічний інструментарій, що використовується в дослідженні, теоретико-методологічні засади вдосконалення адміністративно-правового забезпечення функціонування і розвитку водного транспорту. Пропонується розробка цільової комплексної програми вдосконалення адміністративно-правового забезпечення розвитку ресурсного потенціалу водного транспорту. Викладено авторські напрацювання щодо створення теоретичних засад для вирішення низки завдань цієї програми.

Актуальність дослідження обраної Є.М. Ключовою теми дослідження не викликає сумнівів. Відомо, що транспорт є однією з найважливіших галузей суспільного виробництва, яка має задовольняти потреби у просторовому переміщенні людей та товарів, а також потреб оборони держави. Метою публічного адміністрування в галузі транспорту є своєчасне, повне і якісне задоволення зазначених потреб у перевезеннях, захист прав учасників відповідних відносин, інших осіб під час транспортного обслуговування, забезпечення безпечного функціонування транспорту, додержання необхідних темпів і пропорцій та ін. За розрахунками Мінінфраструктури, відновлення одного робочого місця в галузі суднобудування створює біля восьми робочих місць у суміжних галузях економіки.

В Україні діє єдина транспортна система. Вона повинна відповідати потребам населення, вимогам суспільного виробництва

¹ Монографія, що рецензується, присвячена теоретичним засадам вдосконалення адміністративно-правового забезпечення ресурсного потенціалу водного транспорту України.

У роботі досліджується історія створення та розвитку водного транспорту України, еволюції адміністративного управління галуззю. Розкривається поняття ресурсного потенціалу водного транспорту, сутність, склад та дається характеристика складових

¹ Ключова Є.М. Теоретичні засади вдосконалення адміністративно-правового забезпечення ресурсного потенціалу водного транспорту України : Монографія / Є.М. Ключова – Чернігів: Десна Поліграф, 2018. – 400 с.

і національної безпеки, мати розгалужену інфраструктуру, забезпечувати зовнішньоекономічні зв'язки країни. Єдину транспортну систему становлять: транспорт загального користування, трубопровідний, автомобільний, залізничний, повітряний та водний (морський і річковий). Морський і річковий транспорт є важливою складовою народногосподарського комплексу, однією з провідних галузей народного господарства України, від ефективної роботи якої залежать, практично всі сфери виробництва та добробут людей. Діяльність водного транспорту регулюється системою норм, що включають як адміністративно-правові, так і норми права іншої галузевої належності відповідних відносин (цивільно-правові, земельні, трудові, фінансові тощо).

З переходом до ринкових відносин, вдосконаленням структури та нормативної бази діяльності центральних органів виконавчої влади дещо модифіковано і об'єкт адміністративного регулювання. Місією Міністерства інфраструктури є формування та реалізація державної політики у всіх сферах транспорту, у тому числі морського і річкового, забезпечення безпеки руху, навігаційно-гідрографічного забезпечення судноплавства, торговельного мореплавства та ін. У рамках цієї місії 30 травня 2018 р. Кабінет Міністрів України затвердив розроблену Міністерством інфраструктури Національну транспортну стратегію країни на період до 2030 року, яка визначає пріоритети розвитку галузі. Дана стратегія є основним документом, що регулює розвиток транспортної сфери України. Решта підзаконних документів, що стосуються транспортної галузі, повинна відповідати положенням даного документа.

У той же час з позицій адміністративно-правової теорії тема розвитку водного транспорту висвітлено недостатньо повно. Теоретичні основи управління підприємствами досліджено в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме: В.Б. Авер'янова, Дж. Аргенті, Г. Атаманчука, О.М. Бандурка, Д.М. Бахрака, Ю.П. Битяка, С.Г. Беляєва, І.Л. Бородіна, І.О. Бланка, У. Бівера, Є. Бріггема, І.П. Голосніченка, О.П. Градова, В.Г. Гриценка, В.Л. Грохольського, А.Г. Грязнової, С.В. Діденка, П.Ф. Друкера, В.О. Заро-

сила, С.М. Ілляшенка, О.М. Кібика, Л.В. Ковалюк, Ю.З. Драпайла, В.П. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.І. Кошкіна, О.В. Кузьменко, Р.О. Куйбіди, М.Н. Курка, В. Малиновського, Г. Минцберг, О.А. Музика-Стефанчук, О.П. Подцерковного, В.П. Портера, Джоэла Г. Сигела, А.О. Селіванова, Р. Таффлера, А.А. Томпсона, Ю.А. Тихомирова, Н.М. Тюріної, Д.А. Уткіна, Г. Фандель, В.С. Цимбалюка та інших.

Адміністративно-правове регулювання діяльності морського та річкового транспорту можна віднести до базового регулювання, оскільки основні закони у цій галузі є за своєю природою адміністративно-правовими актами.

У монографії зазначається, що адміністративно-правове регулювання опосередковує управлінські відносини між юридичними особами, що знаходяться у підпорядкуванні одне одному. Керівний орган у цьому разі здійснює публічне адміністрування. Публічне адміністрування у сфері водного транспорту регулюється законами, кодексами, статутами, постановами, положеннями про транспорт у цілому та окремі його види. Організаційно-правові, економічні засади діяльності транспорту визначаються Законом України «Про транспорт» від 10 листопада 1994 р., Законом України від 17 травня 2012 р. «Про морські порти України», Кодексом торговельного мореплавства, Водним кодексом України та рядом інших нормативно-правових актів.

Функціонування водного транспорту визначається, крім актів спеціального законодавства, певними нормами актів загального характеру, таких як Цивільний, Господарський, Бюджетний Податковий, Земельний кодекси України, Закони України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про концесії» тощо.

Окрему позицію у складі зазначених правових актів займають програмні документи. До таких документів слід віднести Національну транспортну стратегію країни на період до 2030 року, затверджену Кабміном 30 травня 2018р. Ця стратегія визначає пріоритети розвитку галузі і є основним документом, що регулює розвиток транспортної сфери України. Решта документів органів виконавчої влади, що стосуються транспортної галузі, повинна

відповідати положенням даного документа, забезпечувати його реалізацію.

До складу правового забезпечення діяльності водного транспорту входять міжнародно-правові акти, міжнародні договори, положення яких імплементуються (мають імплементуватися) у чинне адміністративне законодавство. Імплементациєю, як відомо, є фактична реалізація міжнародних зобов'язань на внутрішньодержавному рівні, здійснювана шляхом трансформації міжнародно-правових норм у національні законодавчі та підзаконні акти в галузі того чи іншого (у даному випадку - адміністративного) права України. Отже, норма міжнародного права зберігає свій статус, але її змісту надається й статус норми національного права. Це зазначено у ст. 9 Конституції України 1996 року, котра проголошує, що чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою, є частиною національного законодавства України. Ідеться про імплементацию міжнародної норми за допомогою національного права України відповідної галузі, тобто відбувається пряма рецепція (один із способів трансформації), коли норма міжнародного права без змін запозичується національним законодавством.

Авторка монографії слушно зазначає, що саме завдяки цьому механізму – трансформації положень міжнародних договорів у національне законодавство, ми можемо відносити відповідні положення до конкретної галузі останнього (національного законодавства). Щодо водного транспорту, то це, як доводиться в роботі – галузі публічного і, перш за все, адміністративного права, адміністративно-правове забезпечення водного транспорту.

У роботі розглядаються історія створення та розвитку водного транспорту України та адміністративного управління ним, сутність і характеристика адміністративно-правового забезпечення ресурсного потенціалу водного транспорту, понятійний та методологічний інструментарій, що використовується в дослідженні, а також програмно-цільові методи у вдосконаленні адміністративно-правового забезпечення ресурсного потенціалу водного транспорту України.

Важливими результатами дослідження є те, що в роботі достатньо чітко окреслено

відповідні суспільні відносини, що підлягають адміністративно-правовому регулюванню. Це відносини, що пов'язані з розвитком ресурсного потенціалу водного транспорту України. У монографії зроблено спробу окреслити деякі складові цього потенціалу. Наголошується, що актуальною проблемою, яка постає стоїть перед водним транспортом України, є не тільки відновлення ресурсного потенціалу, що було досягнуто за часів СРСР, відновлення також і колишнього пріоритетного статусу потенціалу у водного транспорту в рамках національної економіки, а й завоювання міцних конкурентних позицій на світовому ринку транспортних перевезень.

Для реалізації всього потенціалу внутрішніх водних шляхів України, стверджує авторка монографії, потрібно розробити адміністративно-правове забезпечення в рамках комплексної реформи водного транспорту, приділивши особливу увагу річковому транспорту. створити сприятливий адміністративний та податковий клімат для галузі судноплавства. Це дозволить вивести на якісно новий рівень торгові шляхи з Європейським Союзом, суттєво здешевити логістику, відновити запит на судноплавство внутрішніми водними шляхами, а отже, і запит на суднобудування. Утримання та розвиток галузі внутрішніх водних шляхів повинні отримувати гарантоване фінансування на достатньому рівні від суміжних галузей, які одержують додаткові прибутки або заощадження від її розвитку.

У роботі міститься ряд положень, які можна віднести до таких, що розвивають теорію і методологію адміністративно-правового забезпечення розвитку водного транспорту. Зокрема, до теоретичних здобутків можна віднести періодизацію становлення і розвитку водного транспорту України. Тут авторка виділяє п'ять етапів. Першим етапом розвитку водного транспорту є період від часів Київської Русі до XIII ст. (1237—1240). Другий охоплює період з XIII (вторгнення монгольських військ на території руських князівств) до початка XIX ст. - революції 1917 року. Третій етап (радянський період) триває від 1917 року до 2000-них – до проголошення незалежності України (24 серпня 1991 р.), а п'ятий – пов'язаний з агресією Росії.

Підкреслюється, що є необхідність виявлення забезпечення безпеки мореплав-
світлити питання історичних аспектів форма на судні: особливості визначення міні-
мування водного транспорту, розглянутиального складу екіпажу судна, міжнародні
сучасний стан виходячи з виявлення тенденції-європейські стандарти організації пере-
цій розвитку, дослідити розвиток правовозезень небезпечних вантажів та їх вплив на
забезпечення водного транспорту, сформіональне законодавство, правове забезпе-
лювати проблемні питання та перспективиння безпеки мореплавства та особливості
розвитку ринку перевезень водним трівабезпечення відповідно до інтеграційних
спортом України. процесів України з Європейським Союзом,

Вивчення й аналіз наявних науковихіособливості адміністративно-правового за-
торичних джерел дає можливість Є.М. Ключової безпечення реформування системи управ-
евій виявити негативні чинники, які завіння морським портом в умовах інтеграції
жають розвитку ресурсного потенціалу України до Євросоюзу, імплементація міжна-
нотранспортної сфери, водного транспородно-правових норм у галузі охорони мор-
України, його правового забезпечення ствакого середовища у законодавство України
визначення першочергових завдань вдоско-ін. цим питанням присвячено четвертий
налення цього забезпечення з метою підпрозділ цієї роботи.

Щодо внутрішніх морських вод України, слід терміново при-
їни, то в нинішніх умовах, умовах гібриїдати низку важливих законів, у т. ч. зако-
ної війни, яку веде Росія проти Україниши, про річковий транспорт, мультимодальні
особливого значення набувають проблемвіантажні перевезення та ін., з урахуванням
безпеки судноплавства, національної бусік вищеназваних обставин.

Щодо внутрішніх морських вод України, слід терміново при-
їни, то в нинішніх умовах, умовах гібриїдати низку важливих законів, у т. ч. зако-
ної війни, яку веде Росія проти Україниши, про річковий транспорт, мультимодальні
особливого значення набувають проблемвіантажні перевезення та ін., з урахуванням
безпеки судноплавства, національної бусік вищеназваних обставин.

Особливо цінним в монографії є розділ IV
тація морських просторів, територіальнільова комплексна програма вдосконален-
морів має забезпечувати суверенністьялі адміністративно-правового забезпечен-
правосуб'єктність України на міжнародній розвитку ресурсного потенціалу водного
арені, гарантувати її недоторканність і транспорту», у якому викладено положення
риторіальну цілісність. Юридично оформлієї програми, реалізація яких матиме прак-
ний державний кордон є однією з основнихичину значущість.

Таким чином, можна вважати, що цілі,
мічних та військово-оборонних відносинікі ставила перед собою авторка монографії,
сусідніх держав. реалізовані достатньо успішно.

Безумовно, в роботі є недоліки. Напри-
стративно-правового забезпечення розвиткуад, захоплення автором монографії істо-
потенціалу водного транспорту можна видічними аспектами. Окремі завдання цільо-
лити міжнародно-правовий блок, виходявії комплексної програми вдосконалення
з якого визначається адміністративна юрідміністративно-правового забезпечення
дикція. А вона базується, як зазначалорозвитку ресурсного потенціалу водного
в основному, на нормах адміністративнопраптранспорту недостатньо пов'язані між собою
права, що встановлюють режим перебуваісаме цього, в першу чергу вимагає комп-
ня іноземних суден у внутрішніх морськихіксплексний проблемоорієнтований підхід). Є
водах прибережної держави. питання щодо повноти охоплення цілі відпо-

Щодо внутрішнього блоку програми відіними проблемами і т.д.
міністративно-правового забезпечення роз- Однак зрозуміло, що це одна з перших
витку потенціалу водного транспорту. робіт такого роду, а отже, методологічні упу-
рамках цієї програми, з метою розв'язанняцілення цілком можна цим виправдати. Є під-
її завдань, виконані теоретичні дослідженітпави сподіватися, що монографія буде по-
на теми правового регулювання перевезенітпави сподіватися, що монографія буде по-
по внутрішнім водним шляхам, правове прапрактиками.